

Araz kimi coşqun, Kür kimi daşqın

Qarabağdan - Xələflidən gələn səs...

bəxtidir ki, dağlara gəzməyə, yaylağa çıxıbdir...

Fikir daşıyıram arana, dağa,
Didişmə, çəkışmə yorğan üstündə.
Ömür yaşayıram dönüb Cızdağa,
Uçurum qaşında, yarığan üstündə.

Deşir ürəyimi söz xəncər kimi,
Taleyi, qisməti, bəxti bağlanıb.
Əsir götürülmüş bir əsgər kimi
Yurdu yağmalanıb, qəlbi bağlanıb.

Boylanır yollara ümüdmüntəsir,
Həsret əlçim-əlcim soyur dərimi.
On ildir gözlərim axtarır, gəzir
Boyuma biçilmiş qəbir yerimi.

Deməyir əsirdi, yurdu dardadı.
Səhər küleyində basdırın məni.
Açın ürəyimi - yurdum ordadı,
Elə ürəyimdə basdırın məni.

"Hayat eşqi" yazıçı - alim, professor Hüseyinbala Mirələmovun povestinin motivləri əsasında yazdığı esse-monoqrafiya, ədəbi - fəlsəfi düşüncələr silsiləsində "Əbədi həyat arzusu" nəşvillimidir. Əli Rza Xələflinin yazdığı bu əsər bədii şərh üslubunda, şirin bir dil-də qələmə alınmışdır. Həyatın dəyəri, humanist ideala sədaqət, hər kəsə yalnız birçə dəfə verilən ömrü mənalı yaşamaq...əsrin aşılacağı əsas keyfiyyətlərdəndir.

Ata-ana dünyaya övlad bəxş edəndə ta ona bəxt-tələh, qismət vermirlər, alın yazısı verilir, yaşaması, böyüməsi üçün əzab-əziyyətini verirlər, dərd çəkirlər, həyatda öz yerini tapmaq üçün istiqamət verirlər... Oxuyurlar, təhsil alırlar, mövqə müəyyən etməli olurlar...

Qəhrəmanım haqqında söz demək mənim üçün çox çətin oldu. Axı biz oxumağı, yazmağı müəllimləndirən öyrənmişik. Söz sənət sahibi haqqında deyilməmiş söz tapmaq mümkün deyildi. Onun dilindən çox söz çıxıbdir, əllidən çox söz xəzinəsi yazılıbdir. Ömrünün 62-ci baharını yola salmışdı. Əlinə qələm alandan bu günə kimi elə, obaya, Vətənə bağlı ürk sözlərini demişdi, ancaq hələ deyiləsi sözlər çox qabaqdadı. Əli Rza Xələflinin müəllifi olduğu 50-yə qədər kitabı var. Oxuduğum kitablarda həmişə yeni sözlə rastlaşıram, söz sərrafından nə isə öyrənmək yaxşıdı, məni çox düşündürdü, müəllim haqqında, əsl şair haqqında ürəyimdən keçənləri deməyə, özüdə bir oxucu kimi söz deməyə ürekləndirdi...

Azizli Əli Rza Zal oğlu 1953-cü ildə Cəbrayıl rayonu, Xələfli kəndində anadan olmuşdur. Orta məktəbi bitirəndən sonra ali təhsil almaq üçün o sənədlərini 1971-ci ildə Azərbaycan Dövlət Pedaqoji İnstitutuna vermişdir. Qəbul imtahanlarından müvəffəqiyyətlə keçərək Azərbaycan dili və Ədəbiyyatı fakültəsinə daxil olmuşdur. 1975-ci ildə Fərqlənmə Diplomu ilə Ali məktəbi bitirən gənc Əli Rza əmək fəaliyyətinə başlamışdı. O, 1975-ci ildə Cəbrayıl rayonu Şahvəlli, Tatar, Xələfli kənd orta məktəblərində müəllim kimi elmin dərin sirlərini şagirdlərə öyrətməyə başlamışdır.

Gənc yaşlarında bədii yaradıcılığa həvəs

göstərmişdir. 1980-ci ildə ilk şeirləri və publisist yazıları dövrü mətbuatımızda çap olunmağa başlamışdır.

"Həsret körpüsü", "Araz ağrısı" şeirlər və poemaları, "Bir bayatı çağırdım", "Od", "Üçüncü dünyanın qorxusu", "Meyar", "Ölməzlik nəğməsi", "Həyatın dastanı", "Əbədi həyat arzusu", şeirlər, poemaları, povestləri, romanları ədəbi publisistikası, nəsr əsərləri, ədəbi-fəlsəfi düşüncələri, esse-monoqrafiyaları, kitabları dərc olunaraq oxucu rəğbəti qazanmışdır.

Şərəfli, əzəbli-əziyyətli müəllimlik sənətidə azda olsa əməyi oldu, dərs dediyi şagirdlər ali məktəblərə qəbul olanları da oldu. Dərs dediyi uşaqlarda xoş xəbərlər eşidəndə ürəyi dağa döndür, fikirləşir ki, heç olmasa bu xeyirxahlıqda, bir damla da olsa mənim əməyim, zəhmətim vardı...

Qəlbində coşub-daşan söz sənəti, şəriyat Əli Rzanı rahat buraxmırdı, elə bil yerini hələ tapmamışdı. Mətbuata olan sevgisi, marağı istiqaməti dəyişməyə məcbur etdi...

Şeirləri Cəbrayıl rayon qəzetində çap olundu. Bir dəfə redaktor ona söz arası demişdi:

- Bəlkə, qəzetimizin daha da maraqlı, məzmunlu oxunaqlı çıxmasına kömək edəsən!?

1980-1993-cü illərdə rayon qəzetində müxtəlif vəzifələrdə çalışdı.

2002-ci ildə "Qızıl qələm" medalı mükafatına, 2003-cü ildə "Məmməd Araz" ali ədəbi mükafatına, 2004-cü ildə Azərbaycan Yazıçılar Birliyi Bədii Ədəbiyyatı Təbliq Bürosunun "Qılınç və qələm" yaddaş mükafatı, 2008-ci ildə Beynəlxalq Rəsul Rza mükafatına, 2010-cu ildə Şahmar Əkbərzadə adına Beynəlxalq Ədəbiyyat mükafatına layiq görülmüşdür.

2002-ci ildə Əli Rza müəllim Azərbaycan Yazıçıları və 1984-cü ildən Azərbaycan Jurnalistlər Birliyinin üzvü, 1980-ci ildən Qabaqçıl maarif xadimi, 2010-cu ildə isə Prezident təqaüdcüsüdür.

"Vulkan öz lavası ilə yerin üzünü örtməsə, zəlzələlər dağı düz, düzü dağ eləməsə, elə insanlar tapılacaq ki, hər yeri öz adı ilə nişan verəcək. Bu günün yazıları, bu günün mənzərəsi ni sabaha göstərəcək güzgüsüdür. Müharibədən təkcə insanlar deyil, elə təbiətdən də nə çəkdiyi öyrəniləcək. Daşlara, qayalara, dəyən güllərin yeri dil açıb danışacaq. Bax, o zaman bədənən kəsilmiş bir parçası da çox şey danışacaq.

-Əminlik üçün deyirəm: bu olacaq, Əli Rza Xələfli

El, oba, Vətən həsrətli, vətənpərvər şair, publisist Əli Rza müəllimin ürəyindən keçən arzular qələm vasitəsi ilə ağ vərəqlərə hopur və həkk olunmuşdur və davam edir. Onun qələmindən süzülən hər bir kəlmə, söz, hər bir oxucunu düşündürmüşdür rahat buraxmır, ideaları, fikirləri oxucunu axıra kimi öyrənməyə məcbur edir.

(Ardı var)

Nəmət Bəxtiyar
(İsbəndiyarov)
AJB üzvü.

Söz var dağa qaldırır, söz var dağdan endirir, söz var adamın canına yağ kimi yayılır. Söz var adamı qəbir evinə qəder yandırır. Söz haqqında çox sözlər deyiblər, söz haqqında çox deyimlər var. Söz su kimidir....

Su həyatdı, torpağa, təbiətə can verir. Xeyirxahlıq əlaməti olaraq bütün canlıları yaşadır. Damcı-damcı toplanır, damla-damla çuxurlara yığılaraq həcmi artırır, axmağa, yerini dəyişməyə çalışır. Torpağın üst qatına çıxmağa tələsir, bulaq əmələ gətirir, bulaq yaradır. Bulaq suları çoxalaraq arxları əmələ gətirir. Arxlar isə çoxalaraq çayların yaranmasına səbəb olur. Harasa axmağında davam edir, harasa tələsir, heç özü də bilmir ki, hara tələsir, son nöqtəsinə müəyyən etmək olmur. Sən də bilmirsən ki, hara gedir, hara axır, gedir, gedir..., elə hey axmağa davam edir...

Suyun, bulağın, çayların bu gözəl, xeyirli anlarının, məqamlarının fəsadları, ziyanlı tərəfi də olur. İnsanları incidir, küsdürə bilər, narazı salır. Selin, suyun vurduğu ziyanları hələ demirəm...

Möcüzəli Xan Araz o taylı, bu taylı edibdir bizləri, o taya baxa-baxa qoyubdur bizi, baxa-baxa qalmışdıq. Ayaqlarını dizə qədər çırmalayıb özünü Araz çayına vursanda o taya keçə bilmirsən. "Araz" qoymaz o taya keçə biləsən, özünü gudaza vermə, coşar-daşar arzuların ürəyində qalar, bir dərdə çevrilib ürəyində arzuya dönüb, dönüb qalacaqdır. O taya getmək üçün, o taydan da bu taya keçmək üçün hacansa xoş niyyətli bir səhər qismət olacaqdır...

Bəlkə elə bu dərdi Xan Araz özünə desək, qarşısında diz çökərək özünə deyək, yalvarsaq bəlkə ürəyinə rəhm gələr, dayanar, suları qeybə çəkilər, yox olar qutarar bizi bu həsrətdən...

Sözdən ruhlar təzələner, sözdən qəlbimizə axan ilham mənbəyi cücərər, sevgi, eşq əmələ gətirir. Bax beləcə yaranır şeirlər, poemalar, nəslər, nağıllar, dastanlar...

**Arazım axdı, gəldi,
Canımı yaxdı, gəldi,
Sınamda dərd göyərtdi,
Qəm gəldi, baxdı gəldi.**

**Sözüm amana gəldi,
Vüsal yamana gəldi,
Bir-birindən göz olun
Qismət zamana qaldı.**

**Dərdim gumana dağlar,
Pay ver umana, dağlar,
Yollara körpü düşə
Gələm dermana, dağlar.**

500 - ə qəder " Bir bayatı çağırdım" Araz həsrətli, yurd həsrətli, bayatılarda, şeirlərdə şair - publisist Əli Rza Xələflinin hər sözü, hər kəlməsi, dərdi, həsrət dolu bu bayatıları ədalət-sizliyin, çarəsizliyin, əlacsızlığın üsyanıdır, qəlbində yaşadığı qubar elədiyi ağrılarıdır...

O taylı, bu taylı ellərimiz, möcüzəli Xan Arazı cılovlamaq üçün, el-oba bir-birlərinin xeyrinə-nəşrinə xoş niyyətlə gedib-gəlmək üçün, bir-birlərindən hali olmaq üçün Xudafərin körpüsünü tikməyə qərar verdilər. Qeyrətli, el təssüf-keşli insanların varından, dövlətdən də keçdilər, kimin gücü nəyə çatdısa təqəli körpünün tikintisinə əl uzatdı. Qədim tarixi var Xudafərin körpüsünün. 11 aşırımlı, təqəli körpü inşa edildi, axırda isə tariximizin eksponatına çevrilmişdir. Cığırılar, yollar insan izinə, tapdağına həsrət qaldı. Otlar göyərdi, qanqallar bitdi yollarda, yollar keçilməz oldu. Xudafərin insanların ayaq səsinə qəribsədi. Xudafərin hər iki tərəfdən

başına kəmənd atdılar, bağladılar, ayaqlarını da zəncirlə buxovladılar, o gündən bu günə kimi yerindəcə eşələnə-eşələnə qaldı...

Bu da bir dərd oldu, gəldi dərdimizin üstünə, qəlbimiz qan ağıladı. Dərdi çəkmək üçün insanlara verilibdir, dağlara verilməyibdir ki, dağlar dərdi çəkə bilmədiyi üçün əriyib görünməz olubdular. Onun üçün deyimdə var ki, dərdi dağ da çəkməz, insanlar dözümlüdür, dərtdə nə qədər yüklənsə də çəkə bilər.

Xudafərin " Ağrı"si esse-povestə çevrildi, şeirə, poemalara çevrildi, bir az heç olmasa alovlanmış yanğının üstünə su çiləmiş oldu.

Həqiqət dustaq oldu, yalanlar ayaq açdı. Tarixin əvəzinə arlandı Xudafərin. Gülmədi zaman üzə, illər çəkdi sınağa, Dərd üstə dərdə qaladı, varlandı Xudafərin.

Ərk qalası əzəmət, dözümlü duruş tarixi, Səttərxan, fədailər döyüş, vuruş tarixi, İstəsən Şəhriyardan özün soruş tarixi; Qəlbində ocaq yandı, qorlandı Xudafərin.

Göz yaşı Araz oldu, bəxti bəndə vuruldu, Neçə dəfə bulandı, neçə dəfə duruldu, Bu tale dənizində hiylə, kələk quruldu, Çirpındı balıq kimi, torlandı Xudafərin.

Pas atdı öz qınında qılınçı nəsilərin, Dumana, çənə döndü yolları əsillərin, Yandırdı zaman boyu sazağı fəsilərin, Buz tutdu, şaxta vurdu, qarlandı Xudafərin.

Qızaran çiçəklərin ürəyi, bağı yandı, Tağları sınıq düşdü, qəmə, dərdə boyandı, Əzəli ümüd payı, bütövlük, birlik andı, Çat verdi, dənələndi, narlandı Xudafərin.

Yaddaşda işıq oldu, nurlandı Xudafərin.

Onun üçün də dedilər ki, dərddi insan dərdi-ni götürüb dağlara çıxdı, dağı aşdı, hələ göz aydınlığı da verənlər oldu, dedilər ki, nə xoş-

